

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Chronicon M. Theodorici Engelhusii

Engelhusius, Theodoricus

Helmestadi[i], 1671

Ex MSto Finckiano Praefatio, Chron. Engelhsii Praefixa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10979

Ex MSto Finckiano

PRÆFATIO, CHRON. ENGELHVSII PRÆFIXA.

*Quoniam multitudo librorum, & temporis bre-
vitas, memoria quoque labilitas, non patitur cuncta,
que scripta sunt, pariter animo comprehendere, mihi
omnium Fratrum Prædicatorum minimo, pluri-
morum libros assidue ex longo revolventi ac studiose
legenti, visum est tandem, accedente etiam majorum
meorum consilio; quosdam flores pro modulo ingenij mei electos, ex
omnibus fere, quos legere potui sive nostrorum, id est, Catholicorum
Doctorum, sive gentilium, scilicet Philosophorum, & Poëtarum, &
ex utrisque Historicorum, in unum corpus voluminis quodam com-
pendio & ordine summatim redigere: ex ijs duntaxat præcipue,
que pertinere videntur vel ad fidei nostri dogmatis adstructionem,
vel ad morum instructionem, sive ad excitandam charitatis devotio-
nem, ac divinarum scripturarum mysticam expositionem, vel etiam
ad ipsius veritatis mysticam, aut symbolicam declarationem. Hoc
autem opus Speculum nominavi, eo quod, quicquid fere speculatione,
& admiratione, vel imitatione dignum videtur, ex ijs, que ab
initio mundi, usque ad finem, facta vel dicta sunt, hic breviter con-
tinentur. Majus autem ad differentiam parvi libelli jam dudum edi-
diti, cujus titulus est Speculum vel imago mundi. Certus autem
sum & confido in Domino, hoc ipsum non solum mihi, sed & omni
studiose legenti, non parum utilitatis afferre, tam ad discendum, le-
gendum, disputandum & solvendum, quam etiam ad prædicandum.
Hoc autem opus simul novum est, & antiquum, breve quoque, simul
& prolixum. Antiquum materia & autoritate: novum vero com-
pilatione & partium aggregatione. Breve quoque, propter multo-*

quæ Doctorum in brevi perstrictionem : Longum vero propter im-
mensam materia multitudinem. Pauca de meo, & quasi nulla ad-
didi. Doctorum ergo est auctoritate, nostrum autem solum partium
ordinatione. De regnis etiam, & bellis, ac cæteris hic positus atten-
sius consideranti, satis utile esse potest speculari. Nam & historia,
non solum gentilium, sed etiam Ecclesiastica, & etiam Evangelica,
secundum Imperatorum & regum tempora describuntur. Lucas
nempe, dum incarnationis dominica historiam texeret, in ipso Evan-
gelij sui principio de Herode rege, & post pauca de Augusto Casare,
mentionem fecit: ut illa quæ minus nota erant hominibus, ab his,
quæ pene apud omnes fama celebri ferebantur, confirmarentur &
roborarentur. Ille quippe res gesta, ut dicit Hugo Floriacensis, quæ
nulla regum ac temporum certitudine commendantur, non pro histo-
ria recipiuntur, sed inter aniles fabulas deputantur. Valet ergo in
hoc opere successionis temporum & annorum, regum & Imperatorum,
nec non & Romanorum Pontificum annotatio brevis, non solum ad
historia presentis, verum etiam ad cuiuslibet alterius nomen impe-
ratoris, vel Papæ, vel regis, sub quo gesta sit, confirmatio-
nem & elucidationem, ut scilicet, si dubitetur de tempore, hic ad
catalogum regum illius terra, in qua res illa gesta est, recurri possit,
ibique reperiatur, quo temporis articulo rex ille regnaverit: ac per
hoc etiam quo tempore res illa gesta sit. Cæterum ex bellis famosis
per orbem commissis lector advertere poterit, quanto fervore pu-
gnandum sit nobis contra spirituales hostes pro salute nostra spiritua-
li & aeterna gloria nobis promissa: cum illi quidem, ut pote infideles, &
huius gloria & salutis ignari, tam acriter dimicaverint pro salute
temporali & gloria momentanea adipiscenda vel tuenda. Ex cade
quoque hominum in eisdem praliis innumerabili perpetrata licet a-
nimadvertere severitatem Dei in reprobos, quos quasi pecora vilia,
inutiles & abjectos reputans peccatis eorum exigentibus, tot eorum
millia interire, simulque in anima & corpore, passim perire permi-
sit. AEquè vero bonitatem ejusdem & clementiam in electos. Et
si hic forsitan sunt, quæ non multum expediat scire, tamen hæc ipsa
turpe

turpe est ignorare. Nec ali quis redarguendum putet, quod malæ
de gentiliis, Philosophorum scilicet & Poetarum libris, nonnullæ
etiam de Apocryphis, hic posuerim. Alioquin & Apostolos redar-
guere poterit, qui ex utroque genere non nulla in Epistolis sibi testimo-
nia usurparunt: Nam verbi gratia: Paulus in Epistola ad Corinthi-
os, Menandri Comici versum ponit, dicens; Corruptunt bonos
mores colloquia prava. Idem ad Titum Epimenidis Poëta versicu-
lum inducit: Cretenses semper mendaces, malæ bestię, ventres
pigri. Idem Arati Poëta testimonio utitur, de Deo, dicens: ipsius
igitur genus sumus. Hinc etiam B. Hieronymus Oratori Romano
per Epistolam sic respondet: Quæris, ait cur in opusculis nostris se-
cularium literarum interdum exempla ponimus, candorem-
que Ecclesiæ Ethnicorum fordibus polluamus. Rursum brevi-
ter habeto. Nunquam quæres, nisi te totum Tullius possi-
deret. Nam & in Moise, & in Prophetarum voluminibus, & E-
pistolis Pauli, quædam de libris gentiliis assumpta sunt. Idem
etiam potest dici de Apocryphis, verbi gratia, de Magis Pharaonis lo-
quens Paulus ad Timotheum scribit: Quemadmodum Jamnes &
Mambres resistunt Moysi, ita & hi, scilicet heretici, resistunt
veritati. Quæ utique magorum nomina non invenit Apostolus in
divinis libris, sed in Apocryphis, ut dicit ibi glossa. Iudas quoque
in Canonica sua de malis hominibus loquens, ita scripsit: Propheta-
vit autem de his septimus ab Adam Enoch, etc. Qui tamen liber
Enoch inter Apocrypha computatur. Nec tamen aliter libri Apocry-
phi legendi sunt, nisi servando, quod dicit Apostolus: Omnia pro-
bate, quod bonum est tenete. Vnde Hieronymus contra Vigilantium
ita loquitur. Operis, inquit, ac studij mei est multos legere, ut ex
plurimis diversos carpam flores, non tam omnia probaturus,
quam quæ bona sunt electurus. Totum igitur opus illud summa-
tim continet juxta seriem temporum, historiam rerum in mundo ge-
starum, dictorumque memorabilium ab initio seculi usque ad tempus
nostrum; multa interserens utilia de gestis, ac dictis Ethnicorum.
Tangit quoque historias Ecclesiasticas per successiones Romanorum
Imp.

impp. usque ad illum, qui nostris temporibus imperavit, Fridericum II. variosque eventus bellorum, errores quoque paganorum Iudeorum & hereticorum: nomina quoque & dicta notabilia Philosophorum & Poëtarum, gesta quoque laudabilia, item visiones & miracula & instituta sanctorum; initia quoque & profectus diversorum ordinum atque professionum. Univerſum quoque opus præſens in quatuor partes principales, tanquam in quatuor volumina perfectæ, & à se invicem ſeparata, diſtinxit: quarum una continet totam hiſtoriam naturalem: alia totam ſeriem doctrinalem; tertia vero totam eruditionem moralem: quarta vero totam hiſtoriam temporalem. Prima ſiquidem perſequitur naturam & proprietatem omnium rerum: ſecunda vero naturam & ordinem omnium artium: tertia vero proprietates & actus omnium virtutum ac vitiorum: & quarta ſeriem omnium temporum. Et quarta quidem pars, qua præſens eſt, à generatione primi hominis procedit juxta Chronicas Eusebij, Hieronymi, Proſperi, Sigiberti, Juſtini, Pompeij Trogi, Oroſij, Iulij Celſi, Suetonij, Eusebij Caſareenſis, Ruffini Aquilegienſis, Hugonis Floriacenſis, Caſſiodori, Caſſiani & Turpini Remenſis, caterorumque multorum Hiſtoriographorum. Et quia totum iſtud opus univerſale Speculum majus de creveram appellare: hic etiam eiſdem partibus idem vocabulum placuit ut videlicet prima vocetur ſpeculum naturale, ſecunda doctrinale tertia morale quarta ſpeculum hiſtoriale,

INDEX.